

багато технічних рішень вимагають достатньо поглибленого аналізу таких структур із залученням вузько спеціалізованих знань про ті або інші особливості й умови функціонування засобів обчислювальної техніки. Тим самим істотно розширюються й ускладнюються вимоги до кваліфікації персоналу банків, що переходять до МДБО, причому на всіх рівнях управлінської й виконавчої ієрархії.

Однак, для багатьох банків вже очевидно, що тільки інвестиції в МДБО дозволяють їм з впевненістю дивитися у майбутнє. Ті переваги в економічному та соціальному аспектах, які надає МДБО в кіштовому підсумку перевищать витрати пов'язані з їх

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

УДК 336.71

А. В. Нікітін,

канд. екон. наук, доцент, кафедри менеджменту
банківської діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА КРЕДИТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Незважаючи на складну ситуацію на глобальних фінансових і цільових ринках, макроекономічна ситуація в Україні в першій половині 2011 року мала тенденцію до поліпшення. Офіційна статистика відзначає зростання реальної зарплати на 9,6 % за 5 місяців 2011 року порівняно з аналогічним періодом 2010 року, приріст ВВП у другому кварталі 2011 р. на 3,8 %. Приріст промислового виробництва склав 8,7 % [1]. Банківський сектор також демонструє позитивну динаміку. Капітал банків зріс з початку року на 8,8 % і склав на кінець червня 2011 р. 149,8 млрд грн, що являє собою 14,7 % усіх пасивів банків (при нормативному значенні не нижче 9 %) [2]. Зростання активів банківської системи України за той же період склало 8,4 %. Тобто, в перерахунку на річні відсотки, банківська система обганяє економіку більше ніж удвічі (це без урахування інфляції, з урахуванням інфляції — на рівні 5,9 % у секторі споживання і на 15,6 % в секторі промислового виробництва, ми бачимо швидше номінальний зростання). У той же час, банки продовжують отримувати збитки: 1,1 млрд грн за 1 квартал 2011 року (що значно менше 8,3 млрд грн за відповідний період минулого року). При цьому доходи банків зросли на

4,1 % — а витрати скоротилися на 6,2 %. Зауважимо, що аналіз динаміки структури доходів і витрат банківської системи свідчить про значний вплив на цей показник стану кредитного ринку.

Так, частина процентних доходів трансформується в комісійні доходи, а левову частку витрат становлять відрахування в резерви. Падіння частки відрахування в резерви до 22,8 % станом на 1 липня 2011 року з 31,8 % за відповідний період минулого року свідчить про покращення ситуації на кредитному ринку у відношенні якості кредитного портфеля. У той же час, обсяг кредитних вкладень банків продовжує зростати.

Приріст кредитних вкладень банків за півріччя становить нетто-сальдо кредитних вкладень, проте, окрім очевидного зростання кредитного портфеля, ми можемо відзначити деяке підвищення якості управління кредитним портфелем. Хоча загальна сума резервів на покриття кредитних вкладень зростає, зросло й покриття резервів діючих кредитів, що означає: банки припиняють занижувати їх. Побічно ці дані свідчать про те, що банки не використовують формування резервів у якості оптимізації податкових платежів, інакше покриття резервів діючих кредитів давно вийшло б за рамки існуючих 4—5 %. Іншими словами — формування адекватного резерву стосується в першу чергу простроченої заборгованості; але останнім часом — почав рости і резерв під діючі кредити (приріст 25 % за півріччя).

Що стосується ринку депозитів, тривають позитивні тенденції, помічені ще в 2010 році. Приріст депозитів в економіці склав 11,5% з початку року, що, з одного боку, демонструє зростання довіри до банківської системи, але з іншого — продовжує традицію наявності в банківській системі надлишкової ліквідності. І це в умовах, коли середньозважена ставка за депозитами з початку року впала на 1,7 % річних і склала на 1.07.2011 р. — 6,4 % річних (за депозитами в національній валюті). При цьому найбільш швидкими темпами ростуть депозити юридичних осіб та депозити в національній валюті.

Найбільш характерними є дані по банках першої та другої групи, як переважаючих на ринку кредитного посередництва, як у сфері кредитів, так у сфері залучення ресурсів населення. Інші банки займають несуттєві ринкові частки і, як правило, орієнтуються на лідерів.

Відзначимо, що деякі банки досягли значного абсолютного вкладів населення, практично не збільшивши при цьому кредитного портфеля. Так, «Брокбізнесбанк» наростив залишки по вкладах населення майже на мільярд гривень при зростанні кре-

дитного портфеля всього на 71,5 млн грн. Це показує прагнення до обережної кредитної політики і відображає загальну картину: ліквідність банків продовжує зростати. Що стосується ТОП-15 за відносною приросту депозитів населення, то попереду абсолютно очікувано «Фінансова ініціатива» (147,12 %) і банки з іноземним капіталом, до яких довіра населення традиційно більше (КІБ Креді Агріколь — 114,32 %, ІНГ Банк Україна — 45,36 %).

За аналізований період ми не бачимо серйозної зміни в лідерстві банків за сумою активів. Один банк, «Родовід», покинув двадцятку, і один банк, «Дочірній банк Ощадбанку Росії» в неї увійшов. Частка двадцятки в загальних активах банківської системи України практично не змінилася: з 70,62 % на початок року до 70,75 % до 1 липня 2011 р. Частка ліквідних активів: з 64,76 % до 65,49 % на кінець кварталу. Власне, це свідчить про більш зважене управління активами у великих банках. У лідерах приросту активів — фактично ті ж банки, що і в лідерах за зростанням кредитного портфеля та депозитної бази, що природно. Можна сказати, що загальне зростання ліквідних активів уповільнився і відстає від темпів зростання активів (для ТОП-20 на 2,78 % проти 8,5 %; по всій системі на 1,63 % проти 8,25 %).

Таким чином, банківська система Україна продовжує виходити із системної кризи і проявляти ознаки поживавлення. Зростання ресурсної бази супроводжується прискореним ростом дохідних активів і зниженням резерву зайвої ліквідності. Практично всі банки першої і другої групи показали стійке зростання, яке випереджає індикативні показники зростання ВВП. Оживився ринок корпоративних запозичень банківської системи. Основні гравці відновили не тільки споживче кредитування, але і починають відновлювати іпотечне. Сподівання експертів сільськогосподарського ринку на великий урожай дають непогані можливості експортоорієнтованих галузей, для яких вітчизняні банки знаходять кредитні ресурси за все більш прийнятною ціною. Частка проблемних банків в активах і зобов'язаннях системи незначна. У той же час буде очікуватися тенденція до посилення з боку НБУ нагляду і посилення регулювання кредитного ринку, щоб уникнути повторення його перегріву до кінця 2011 р. До того ж, деякі тенденції щодо монополізації ринку неможливо ігнорувати.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Національний банк України. Офіційний сайт. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://bank.gov.ua/>

УДК 336.71

А. В. Олійник,

старший викладач, здобувач кафедри фінансів
та банківської справи,
Хмельницький національний університет

РЕКАПІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ БАНКРУТСТВУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Фінансова криза в банківській системі України 2008 року показала, що рекапіталізація не завжди є дієвим інструментом виходу з кризи та протидії банкрутству комерційних банків. У той же час ряд країн використовують рекапіталізацію для реабілітації діяльності збанкрутілих банків.

Незважаючи на той факт, що діяльність банків в умовах ринкової економіки регулюється ринковими механізмами, держава зацікавлена в стійкості та стабільності банківської системи як гаранта ефективного розвитку виробництва та соціально-економічного розвитку суспільства. Однак, 2009 рік показав, що банківська система може бути збитковою, а ряд банків перебувати на межі та у стадії банкрутства.

Проблеми підвищення ефективності державного регулювання банківської діяльності знайшли відображення в працях багатьох науковців: О.І.Барановського, В. Довгань, В. В. Коваленко, Л. Конопатської, В. Крилової, В.І. Міщенко, Д. Полозенко, С. Ревверчука, В. Рисіна, А. О. Єпіфанова, К. Черкашиної та ін. У той же час недостатньо досліджені питання рекапіталізації банків, державної політики відносно реорганізації нежиттєздатних банків і механізмів запобігання їх банкрутству.

Метою дослідження є аналіз наслідків рекапіталізації та визначення і обґрунтування її ефективності в механізмі протидії банкрутству комерційних банків.

У своїй діяльності банки виступають фінансовими посередниками, які акумулюють тимчасово вільні кошти суспільства і мають зобов'язання щодо їх повернення та відповідальність за збереження. Отже, ефективність використання залучених ресурсів з однієї сторони є мірою комерційної успішності комерційного банку, а з іншої важливим фактором соціально-економічного розвитку країни. Оче-